

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 6.11.2002
KOM(2002) 600 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET
OCH RÅDET**

**Handlingsplan för att motverka de sociala, ekonomiska och regionala konsekvenserna
av omstruktureringen av EU:s fiskeindustri**

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

Handlingsplan för att motverka de sociala, ekonomiska och regionala konsekvenserna av omstruktureringen av EU:s fiskeindustri

1. INLEDNING

I sitt meddelande om reformen av den gemensamma fiskeripolitiken ("vägledande tidsplan")¹ åtar sig kommissionen att före utgången av 2002 offentliggöra en handlingsplan för att motverka de sociala, ekonomiska och regionala konsekvenserna av omstruktureringen av EU:s fiskeindustri. Kommissionen har uppgett att planen skall baseras på bilaterala samråd med medlemsstaterna och att den kommer att finjustera den preliminära uppskattningen av antalet förlorade arbetstillfällen och behandla de ekonomiska insatser som krävs för reformen av den gemensamma fiskeripolitiken (GFP).

Föreliggande meddelande från kommissionen omfattar följande:

- En utvärdering av de socio-ekonomiska följder som troligen kommer att uppstå vid begränsningar av fiskeansträngningen och minskningar av antalet fartyg, särskilt en översikt över den preliminära uppskattningen av antalet förlorade arbetstillfällen.
- En översikt över alla de medel för att minska omfattningen av dessa följder som redan existerar inom ramen för gemenskapens stödordningar (FFU, ERUF och ESF²).
- En översikt över ytterligare medel som på kort sikt kan göras tillgängliga genom reformen av den gemensamma fiskeripolitiken och omprogrammeringen av strukturfonderna.
- En analys av ytterligare möjligheter på längre sikt.

2. SOCIO-EKONOMISKA FÖLJDER AV REFORMEN AV GFP

2.1. Typ av följder som utvärderats

2.1.1. Följder av ordningar för begränsning av fiskeansträngningen

Ett av resultaten av reformen av GFP, om den godkänns i den form den föreslagits³ av kommissionen, är att begränsningarna av fiskeansträngningen kommer att föreslås och genomföras inom ramen för fleråriga förvaltningsordningar för bestånd som befinner sig under säkra biologiska gränser. Dessa ordningar för begränsning av fiskeansträngningen kommer medlemsstaterna troligen att genomföra i form av program för stillaliggande. Dessa

¹ Meddelande från kommissionen om reformen av den gemensamma fiskeripolitiken ("vägledande tidsplan") Dokument KOM(2002) 181 slutlig, 28.5.2002.

² FFU: Fonden för fisket utveckling
ERUF: Europeiska regionala utvecklingsfonden
ESF: Europeiska socialfonden.

³ Se kapitel II i förslag till rådets förordning om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Dokument KOM(2002) 185 slutlig, 20.5.2002.

skulle innefatta en minskning av det antal fiskedagar ett fartyg kan rikta fisket mot ett visst bestånd, vilket troligen kommer att leda till minskade inkomster, antingen därför att fartyget blir tvunget att gå över till alternativt men mindre lönsamt fiske, eller på grund av stillaliggande. I vissa fall kommer en del fartyg att tvingas ligga still så länge att de blir olönsamma. Ägarna kan då välja att definitivt ställa av fartyget, men detta kommer definitivt inte att bli följden av ett centralt planerat program för minskning av flottans storlek.

2.1.2. *Följder av de ändrade stöden till flottan*

Den föreslagna⁴ restriktionen vad gäller moderniseringsstöd, tillsammans med det föreslagna avskaffandet av stöd till förnyelse och export av fiskefartyg samt den mer attraktiva ordningen⁵ för en permanent minskning av kapaciteten kommer troligen att få konsekvenser för sektorn. Eftersom relevanta ändringar av den nuvarande strukturstödsordningen ingår som delar i reformen av GFP, kommer dessa också att bli direkta konsekvenser av denna reform företagen av rådet. Det är inte sannolikt att konsekvenserna blir omedelbara, eftersom kommissionens förslag, om de antas i sin nuvarande form, skulle innebära en progressiv utfasning av förnyelse- och moderniseringsstödet. Detta beror på att medlemsstaterna har gjort åtaganden före utgången av programperioden FUP⁶ IV, den 31 december 2002. Ett större antal förnyelse- och moderniseringsprojekt kommer alltså sannolikt att sättas igång med stöd från gemenskapen också efter den 1 januari 2003, vilket är det föreslagna datumet för GFP-reformens ikraftträdande.

2.2. **Utvärderingsmetod**

För att kunna förutsäga de ekonomiska behov som kan komma att följa av GFP-reformen var kommissionen tvungen att göra en uppskattning av vad som skulle kunna vara det maximala antalet fartyg och jobb inom fångstsektorn som kommer att påverkas av de fleråriga förvaltningsplanerna.

Innan den kunde sätta igång gjorde kommissionen emellertid en utvärdering av de 8 000 arbetstillfällen som gått förlorade per år inom fångstsektorn under de senast tio åren. Den gjorde bedömningen att 4 000 arbetstillfällen per år gått förlorade på grund av skrotning av fiskefartyg och ytterligare 4 000 arbetstillfällen per år på grund av att moderniseringen av fiskefartygen resulterat i att arbetskraften ersatts av mer kapitalintensiv teknik.

Därefter beräknade kommissionen att den förlust på 4 000 arbetstillfällen per år som för närvarande uppstår på grund av fartygsskrotning kan komma att uppgå till högst 7 000 arbetstillfällen per år eller 28 000 arbetstillfällen under en fyraårsperiod (2003-2006), till följd av antagandet av de fleråriga förvaltningsplanerna. Beräkningen baserades på följande antaganden:

- Fleråriga förvaltningsplaner för alla bestånd som bedöms befinna sig under säkra biologiska gränser eller anses vara överfiskade kommer att antas inom mindre än tre år och kommer att vara baserade på fiskeriforskarnas rekommendationer när det gäller att uppnå minskad dödlighet för dessa bestånd.

⁴ Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 2792/1999 om föreskrifter och villkor för gemenskapens strukturstöd inom fiskesektorn. Dokument KOM(2002) 187 slutlig, 28.5.2002.

⁵ Förslag till rådets förordning om införande av en nödgärd från gemenskapen för skrotning av fiskefartyg. Dokument KOM(2002) 190 slutlig, 28.5.2002.

⁶ FUP: fleråriga utvecklingsprogram.

- Fiskeansträngningen kommer att minska till följd av en kombinerad minskning av fiskeaktiviteten och fiskekapaciteten i förhållandet 1 till 4.
- Kapacitetsminskningen kommer att vara en följd av att de äldsta fartygen i varje berört flottsegment tas ur bruk.
- Antalet förlorade arbetstillfällen per fiskefartyg som tas ur bruk kommer att vara detsamma som antalet förlorade arbetstillfällen för de iberiska flottorna i samband med att fiskeriavtalet med Marocko inte kunde förnyas⁷.

Sedan drogs slutsatsen att GFP-reformen kan komma att leda till följande:

- Det antal arbetstillfällen som går förlorade på grund av skrotning av fiskefartyg ökar från 4 000 (enligt konstateranden de senaste tio åren) till ett beräknat antal på högst 7 000 arbetstillfällen per år (en ökning med 3 000 arbetstillfällen per år), vilket ger totalt 28 000 arbetstillfällen (en nettoökning på 12 000 arbetstillfällen) under en fyraårsperiod.
- De 4 000 arbetstillfällen som varje år går förlorade (enligt konstateranden de senaste tio åren) på grund av den ekonomiska tendensen att ersätta arbetskraft med kapital förväntas däremot minska i antal, eftersom det offentliga moderniseringsstödet kommer att skäras ned.

Det betonades också att minskningar av fiskeansträngningen i syfte att följa de kommande fleråriga förvaltningsplanerna huvudsakligen kommer att påverka medlemsstater kring Nordsjön och Östersjön.

2.3. Bilateral samråd med medlemsstaterna

Genomförandet av GFP-reformen, särskilt vad gäller fördelningen av begränsningarna av fiskeansträngningen på de olika delarna av de nationella flottorna och mellan regioner/hamnar, är medlemsstaternas ansvar. All finjustering av kommissionens preliminära uppskattningar av förlorade arbetstillfällen kräver medlemsstaternas samarbete. Bilateral samråd hölls alltså i september 2002 och följande togs upp:

- Sannolika följder av de begränsningar av fiskeansträngningen som införs i och med antagandet av de fleråriga förvaltningsplanerna.
- Sannolika följder av avskaffandet av olika stöd till flottan.
- Kartläggning av de regioner i vilka yrkesfiskarna kan komma att begära stöd för att hitta nya jobb.
- Räckvidden för anpassningen av existerande gemenskapsstöddordningar inom ramen för översynen efter halva tiden av strukturfonderna i början av 2004.

2.3.1. Relevanta punkter

Följande punkter med relevans för finjusteringen av den socio-ekonomiska konsekvensbedömningen kan utläsas som ett resultat av samråden. De är dock kvalitativa

⁷ Uppskattningen var här 1 förlorat arbetstillfälle per 10 ton skrotad fiskekapacitet.

snarare än kvantitativa, på grund medlemsstaternas ovilja eller oförmåga att ange om de avser genomföra planerna för ansträngningsminskning på flottan eller på regional nivå.

Bedömningen av de socio-ekonomiska konsekvenserna av GFP-reformen är fortfarande främst en teoretisk operation, eftersom inga fleråriga förvaltningsplaner ännu antagits och därför kan det ges några tydliga fingervisningar om en konkret tidsplan för antagandet.

De fleråriga förvaltningsplanerna bör baseras på tillgängliga vetenskapliga rön. De uppskattningar när det gäller att minska fiskeansträngningen som hittills gjorts har varit baserade på rekommendationer från 2001 (eller tidigare), medan de framtida fleråriga förvaltningsplanerna måste baseras på ännu icke formulerade rekommendationer.

Medlemsstaterna kan med hänsyn till omfattningen av den minskning av fiskeansträngningen som man kommit överens om i rådet anta olika strategier när det gäller att fördela begränsningarna av fiskeansträngningen. Vissa medlemsstater kan fördela dem över alla de berörda flottsegmenten, medan andra kan komma att välja en mer normativ strategi med hänsyn till graden av beroende i de berörda kustområdena, den inblandade flottans lönsamhet, fartygens storlek och ålder eller med hänsyn till andra kriterier som de finner lämpliga. Hittills har ingen medlemsstat antagit en tydlig och exakt politik i detta hänseende, men att skydda det småskaliga kustfisket (t. ex. med fartyg under 12 meter) är det allt överskuggande målet på vissa medlemsstaters agenda.

Det socio-ekonomiska följderna bör också mätas i förhållande till kommissionens förslag om utfasning av stödet för förnyelse av flottorna och stödet för överföring till tredjeländer samt om begränsning av moderniseringsstödet till att bara beviljas för säkerhets-, selektivitets- eller hygiensyften. Resultaten av de pågående förhandlingarna kommer att påverka den framtida lönsamheten för vissa flottsegment såväl som den strategi som medlemsstaterna kommer att välja för att fördela begränsningarna av fiskeansträngningen.

Av de skäl som anges ovan kunde medlemsstaterna endast lämna uppgifter om vilka flottor och regioner som kommer att påverkas, men var antingen ovilliga eller oförmögna att på detta stadium tillhandahålla uppskattningar om potentiella förluster av arbetstillfällen, om så bara i form av hypoteser. Vissa av dem betonade också att det vore olämpligt att offentliggöra teoretiska beräkningar, eftersom de skulle kunna betraktas som fasta mål för flottminskning av fiskerisektorn.

Medlemsstaterna var emellertid överens om att de sociala följderna kan bli relativt stora, om alla planerna införs under en tidsperiod på mindre än tre år och i de proportioner som rekommenderas av fiskeriforskarna. De flesta av dem insåg att kommissionen, om den skall kunna göra en bedömning av vilken budget som krävs för att mildra de socio-ekonomiska följderna, måste basera sig på en relativt teoretisk metod grundad på flera hypoteser. Många påpekade att det enda sättet att förbättra metodiken är att göra konsekvensbedömningar för var och en av de föreslagna fleråriga förvaltningsplanerna.

Många medlemsstater hävdade att endast sådana fartyg som inriktar sitt fiske på hotade arter, snarare än hela det segment som är inblandat i fisket av dessa bestånd, bör påverkas av kapacitets- eller ansträngningsbegränsningarna. De flesta av dem ansåg dessutom att begränsningarna av ansträngningen skall stå i proportion till andelen målarter i den totala fångsten inom det segment som är knutet till fisket i fråga.

Mot bakgrund av ovanstående drog de flesta medlemsstater slutsatsen att det antal fartyg som kommer att påverkas av de fleråriga förvaltningsplanerna och därmed också antalet förlorade arbetstillfällen kommer att vara betydligt lägre än vad som beräknats av kommissionen.

Många medlemsstater var också överens om att den nuvarande bristen på arbetskraft inom fångstsektorn ytterligare kommer att minska påverkan på arbetstillfällena. Denna brist på arbetskraft inom fångstsektorn har konstaterats i de flesta medlemsstater. Befälhavarna har allt större svårigheter att bemanna sina fartyg när äldre besättningsmedlemmar går i pension och yngre människor drar sig för att ersätta dem. Fisket håller på att bli mindre attraktivt på grund av de hårda arbetsvillkoren och de låga lönerna jämfört med andra jobb (t.ex. kommersiell hamnverksamhet, muddring, turism, vattenbruk, industrin för offshoreolja) samt på grund av svårigheten att köpa sitt eget fartyg. För att undvika att gå ut med för liten besättning eller tvingas stanna i hamn rekryterar fartygsägare i de flesta, för att inte säga alla, medlemsstater längs Medelhavskusten besättningsmedlemmar från tredjeländer (anslutningsländer, Nordafrika, Sydamerika osv.).

2.3.2. Ytterligare punkter av intresse

Vissa medlemsstater har också nämnt att deras fiskenäring har undergått en betydande omstrukturering och kraftigt minskats under de senaste tio åren, samt att deras storlek och lönsamhet för tillfället bara ligger alldeles över vad som är minimum för att berättiga deras blotta existens. Även om det är berättigat i beståndsbevarande syfte, skulle en överdrivet drastisk ordning för att begränsa ansträngningen leda till att dessa sektorer försvinner.

Det antydde att de socio-ekonomiska följderna för föregående led, särskilt sektorn för skeppsbyggnad, reparation och underhåll, samt för senare led kommer att variera från land till land, men lokalt kan bli relativt omfattande. Eftersom hotade arter säljs i färskt tillstånd är det sannolikt att försäljningssektorn påverkas i högre grad än beredningsindustrin, vilken i ökad utsträckning får sina råvaror från import från tredjeländer eller från pelagiska arter (makrill, sardiner, tonfisk).

En del av de fiskare som kommer att förlora sina jobb på grund av ordningarna för begränsning av fiskeansträngningen kommer i teorin att kunna få andra jobb ombord på kvarvarande fartyg, men detta kommer i hög grad att bero på deras ålder och vilja att flytta till ett annat ställe samt på de allmänna arbetsvillkoren. Alternativa arbetsmöjligheter existerar, åtminstone i vissa länder eller i vissa regioner. Detta är emellertid inte alltid fallet och i ett stort antal avlägset belägna samhällen där fisket är en livsstil, är det enda alternativet till fisket arbetslöshet eller utflyttning.

2.4. Finjustering av tidigare uppskattningar av socio-ekonomiska följder

I sina försök att finjustera sina inledande uppskattningar är kommissionen överens med medlemsstaterna om att förlorad sysselsättning på grund av antagandet av GFP-reformen kommer att vara avhängig av

- räckvidden och omfattningen av de fleråriga förvaltningsplaner som rådet kommer att anta, eftersom det kommer att ta tid för kommissionen föreslå sådana planer och för rådet att anta dem. Detta kan illustreras genom de nyligen antagna återhämtningsplanerna för torsk och kummel, vilka är de närmaste exemplen på vad planer av denna typ kan komma att ge. Det är också sannolikt att endast några av planerna för vissa av de bestånd som utpekats som hotade i den "vägledande tidsplanen" kommer att föreslås och antas i ett kortare perspektiv.

- det sätt på vilket medlemsstaterna planerar att fördela de beslutade dödlighetsminskningarna mellan minskningar av antalet fartyg och antalet fiskedagar. Eftersom reformen av GFP innehåller förslag om avskaffande av begränsningarna enligt de fleråriga utvecklingsprogrammen, kommer ett flertal medlemsstater att kunna uppnå de nödvändiga minskningarna huvudsakligen genom begränsningar av fiskeansträngningen eller ordningar för stillaliggande, och långt färre fartyg än vad som antogs i kommissionens inledande beräkningar kommer att behöva tas ur bruk.
- medlemsstaternas beslut vad gäller fördelning av begränsningarna av fiskeansträngningen mellan olika grupper fiskefartyg och mellan olika kustområden. Det visar sig att ett antal medlemsstater i syfte att skydda sysselsättningen kommer att välja att främja det småskaliga kustfisket eftersom det ger fler arbetstillfällen. Detta kan komma att mildra de fleråriga förvaltningsplanernas påverkan på sysselsättningen.
- tillgången till alternativa fiskemöjligheter för flottor som påverkas av ordningarna för flottminskning, eftersom befälhavarna på fiskefartygen kommer att anpassa sina strategier för att göra effekterna av den minskade ansträngningen mindre märkbara på inkomsten:
 - När alternativa fisken finns att tillgå kan befälhavarna rikta sina fartyg mot dessa fisken även om de är mindre lönsamma än det avstängda fisket. De socio-ekonomiska effekterna uttryckt i förlorade arbetstillfällen blir då mer begränsade.
 - När det inte finns något alternativt fiske att tillgå kommer stillaliggande att leda till en generell minskning av antalet fiskedagar och i en åtföljande inkomstförlust för de berörda fartygen. Även om stillaliggandet i viss utsträckning kommer att kunna utnyttjas i underhållssyfte, ibland av besättningsmedlemmarna själva, kommer inkomstförlusterna att vara större än om det hade gått att gå över till alternativa fisken. Eftersom den största delen av besättningen avlönas på provisionsbasis kommer det att uppstå problem med ekonomisk ersättning. Den förlorade sysselsättningen kommer dock fortfarande att vara begränsad.
 - Endast när det inte finns tillgång till alternativt fiske och när ordningarna för begränsning av fiskeaktiviteten kräver stillaliggande under så lång tid att den åtföljande inkomstförlusten leder till konkurs för fiskeföretaget, blir följden sysselsättningsförluster.
- omfattningen av den arbetskraftsbrist som konstateras inom fiskesektorn i varje medlemsstat. Ju större brist på arbetskraft desto lättare blir det för fiskare som förlorar sitt arbete ombord på ett fartyg att få anställning på ett annat. När det gäller tillgången på alternativ sysselsättning utanför fiskesektorn, varierar denna kraftigt från region till region. I vissa kustområden kommer många fiskare att kunna finna alternativ sysselsättning inom andra näringar (sjöfart, oljeborrning, turism), vilket demonstreras av det stora antal fiskare som på senare tid har lämnat fångstsektorn därför att de funnit mer attraktiv sysselsättning (mer vinstbringande, säkrare, mindre farlig osv.) inom andra näringar. I ett flertal kustområden där antalet förlorade arbetstillfällen inom fångstsektorn kanske blir litet i absoluta tal, kan effekterna för den lokala ekonomin bli förödande på grund av avståndet (t. ex. öarna och kustområdena i nordvästra och sydöstra Europa) eller på grund av att det inte skett någon diversifiering av ekonomin i kustområdena (områden som är mest beroende av fisket).

Sammanfattningsvis bekräftar samråden med medlemsstaterna att

- den ursprungliga uppskattningen att 28 000 jobb ombord på fiskefartyg kommer att påverkas under perioden 2002-2006 på grund av att fartygsägarna väljer att ta sina fartyg ur bruk, utgör ett maxtal som är vida högre än vad som sannolikt blir fallet. Den motsvarar i själva verket en nettoökning av de årliga förluster av arbetstillfällen som konstaterats under de senaste tio åren med högst 3 000 arbetstillfällen per år, och ger därmed en nettoförlust på högst 12 000 arbetstillfällen under en fyraårsperiod.
- eftersom det råder en kraftig brist på arbetskraft inom fångstsektorn, kommer det antal fiskare som blir tvungna att lämna sektorn att vara mycket lägre än antalet förlorade jobb ombord på fartyg som tas ur bruk.
- det enda sättet att ytterligare förbättra finjusteringen är att göra konsekvensbedömningar för var och en av de föreslagna fleråriga förvaltningsplanerna.
- om det offentliga moderniseringsstödet begränsas till förbättringar när det gäller hälsa, säkerhet och selektivitet kommer detta att främja sysselsättningen ombord på fiskefartygen, eftersom det skulle minska fartygsägarnas tendens att ersätta arbetskraft med kapital för att minska lönekostnaderna.

Även om det uppstår sociala kostnader i och med minskningen av fiskeansträngningen inom ramen för de fleråriga förvaltningsplanerna, skulle kostnaderna bli ännu större om de åtgärder som krävs på grund av den nuvarande överexploateringen av fiskeresurserna sköts upp. Om EU väljer att inte konfrontera verkligheten och göra något åt överfisket av bestånden och om den nuvarande strukturstödsordningen inte ändras, är det mer än sannolikt att arbetstillfällena kommer att fortsätta att minska i samma grad som under de senaste tio åren, samtidigt som villkoren för fiskbestånden kommer att fortsätta att försämrats, till och med i ökad takt när det gäller de mest hotade bestånden. Ingen mildring av sysselsättningsförlusterna kan då förväntas samtidigt som fiskeansträngningen kommer att fortsätta att öka i och med att nya och effektivare fartyg sällar sig till flottan. Under dessa omständigheter kommer Europeiska gemenskapen att om ytterligare fem eller tio år ställas inför ett ännu större problem och mycket större svårigheter att anpassa fångstkapaciteten hos dess utökade fiskeflotta till den hela tiden minskande produktiva potentialen hos dess krympande resurser. Det kommer då att krävas betydligt radikalare åtgärder för att minska ansträngningen, särskilt för de bestånd som vid det laget kan ha kollapsat.

Det är sannolikt att svårigheterna kommer att förvärras med utvidgningen, eftersom EU:s fiskeflotta kommer att öka i storlek utan att de gemensamma fiskeresurserna ökar på motsvarande sätt, vilket i sin tur kommer att kräva minskningar som leder till en ännu högre fiskedödlighet. Ett uppskjutande av GFP-reformen skulle innebära en belastning för anslutningsländerna som måste konkurrera med subventionerade EU-flottor fram till inträdet i EU för att sedan ställas inför de begränsningar som följer med en återuppbyggnad av bestånden.

3. EXISTERANDE ÅTGÄRDER TILL STÖD FÖR OMSTRUKTURERINGEN AV FISKESEKTORN

För att mildra de sociala effekterna av den så nödvändiga omstruktureringen av fiskesektorn samt för att stimulera den ekonomiska utvecklingen i områden som är beroende av fisket, kan medlemsstaterna besluta att använda nationella kompensationsordningar. De kan också

besluta att införa åtgärder för särskilda ändamål stödda via nationella medel. För att inte begränsas av den nationella finansiella kapaciteten kan de välja att utnyttja de medel som de har tillgång till inom ramen för EU:s strukturfonder.

3.1. Ekonomiskt stöd inom ramen för FFU

I FFU-förordningen⁸, antingen i dess nuvarande form eller enligt dess föreslagna ändrade form, ingår för närvarande ett antal åtgärder för att mildra de sociala effekterna av den nödvändiga omstruktureringen av fiskesektorn. Budgeten för detta för den innevarande programperioden (2000-2006) uppgår till 3,7 miljarder euro, av vilka 2,6 miljarder euro öronmärkts för mål 1-regioner⁹ och 1.1 miljard euro för andra områden (bilaga 1).

3.1.1. Socio-ekonomiska åtgärder (Art. 12)

Socio-ekonomiska åtgärder som berättigar till ekonomiskt stöd från FFU omfattar följande:

- Nationella ordningar för förtidspensionering av fiskare som är minst 55 år och som kan styrka att de varit yrkesverksamma som fiskare i minst tio år samt som önskar gå i pension mindre än 10 år före den lagstadgade pensionsåldern. Dessa ordningar kan utnyttjas av fartygsägare såväl som av deras besättning och de kan användas till att uppmuntra äldre fiskare att skrota sina fartyg i första hand. De här ordningarna kan användas av medlemsstater som önskar styra minskningarna av fiskeansträngningen mot särskilda grupper fartygsägare och/eller fiskefartyg.
- Individuella kompensationsbetalningar (klumpsumma) till fiskare anställda på fartyg som definitivt tagits ur bruk. Med tanke på den nuvarande bristen på arbetskraft som konstateras i de flesta medlemsstater kommer denna åtgärd troligen endast att tillämpas när det finns få sysselsättningsalternativ och endast under kritiska omständigheter.
- Ej förnybara individuella kompensationsbetalningar till fiskare med minst 5 års erfarenhet, för att hjälpa dem att omskola sig eller att hitta arbete utanför fiskesektorn, till exempel inom anknuten verksamhet eller inom andra ekonomiska sektorer (t.ex. vattenbruk, sjöfart, oljeindustrin, turism m.m.).
- Bidrag till fiskare under 35 år som för första gången blir ägare eller delägare till ett fartyg. Det bidrag som betalas ut varierar med det inköpta fartygets ålder och storlek, men det får inte överstiga 10 % av anskaffningskostnaderna eller högst 50 000 euro (beroende på vad som är lägst). Då denna åtgärd bereder väg för framtida fartygsköpare, verkar den dra unga människor till sektorn och dessutom få dem att stanna. Eftersom bidragen är relativt låga jämfört med det faktiska priset för ett fiskefartyg, är de mer attraktiva när det gäller förvärv av fiskefartyg för småskaligt fiske i regioner där det finns få alternativa ekonomiska verksamhetsområden.

3.1.2. Insatser av kollektivt intresse i ett kortare perspektiv (Art. 15)

FFU kan ge stöd för att uppmuntra de som arbetar inom sektorn att gå samman och förbättra eller rationalisera sin verksamhet på t.ex. följande områden:

⁸ Rådets förordning (EG) nr 2792/1999 av den 17 december 1999 om föreskrifter och villkor för gemenskapens strukturstöd inom fiskerisektorn. EGT L 337, 30.12.1999, s. 10.

⁹ Mål 1: medel som skall hjälpa regioner med försenad utveckling att komma i kapp.

- Främjande av åtgärder som förbättrar arbetsförhållandena samt de sanitära förhållandena för produkterna, både ombord och på land (t.ex. säkerhetsutrustning, kylanläggningar m.m.).
- Kollektiv utrustning för vattenbruk som till exempel bidrar till omstrukturering eller förbättringar av anläggningar för vattenbruk eller till kollektiv behandling av spillvatten från vattenbruk.
- Insamling av grundläggande uppgifter och/eller utarbetande av modeller för miljöskydd inom fiskeri- och vattenbrukssektorn i syfte att skapa integrerade förvaltningsplaner för kustområdena.
- Skapande av företagskuvöser inom sektorn och/eller centrum för insamling av produkter från fisket och vattenbruket.
- Tillgång till utbildning, särskilt när det gäller kvalitet, samt organisation av överföring av know-how ombord på fartygen och i land (t.ex. för att förbättra säkerheten på arbetsplatsen).
- Utformning och införande av system för förbättring och kontroll av kvaliteten, hälsovillkoren, statistikverktygen och miljöpåverkan.
- Skapande av mervärde för produkterna (t.ex. genom experiment, nyskapande åtgärder, uppvärdering av biprodukterna).

3.1.3. Ersättning för tillfälligt upphörande med verksamheten (Art. 16)

Tillfälligt stöd kan beviljas fiskare och fartygsägare som tvingas upphöra med sin verksamhet. Det finansiella bidraget till nationella ordningar är begränsat till 1 miljon euro eller 4 % av gemenskapens totala stöd till den berörda medlemsstaten.

Vid genomförande av en plan för återhämtning av en resurs som hotar att uttömmas, som beslutats av kommissionen eller en eller flera medlemsstater får ersättning betalas ut under högst två år samt förlängas med ett år.

3.1.4. Särskilda åtgärder för småskaligt fiske (Art. 11)

Grupper av fartygsägare eller fiskarfamiljer som bedriver småskaligt kustfiske kan genom FFU få ett engångsbidrag på upp till 150 000 euro för integrerade eller kollektiva projekt på följande områden:

- Säkerhetsutrustning ombord och förbättring av sanitära förhållanden och arbetsförhållanden.
- Tekniska innovationer (t. ex. tekniker för mer selektivt fiske),
- Organisation av produktions-, berednings- och saluföringskedjan (t. ex. marknadsföring av och mervärde för produkterna).
- Omskolning eller yrkesutbildning.

3.1.5. Modernisering av fartyg av säkerhetsskäl och sanitära skäl

Under förutsättning att de övergripande årliga målen enligt de fleråriga utvecklingsprogrammen iakttas, kan offentligt stöd beviljas för att utrusta och modernisera fartyg, om moderniseringen inte rör kapaciteten uttryckt i tonnage eller maskinstyrka. Investeringarna skall vara knutna till

- rationalisering av fiskeoperationerna, särskilt genom utnyttjande av mer selektiva metoder ombord i syfte att undvika oönskade bifångster, och/eller
- förbättring av kvaliteten på de produkter som fångas och bevaras ombord, förbättrade fiske- och konserveringsmetoder samt genomförande av rättsliga och lagstadgade hälsobestämmelser, och/eller
- förbättring av arbets- och säkerhetsförhållandena.

3.1.6. Andra åtgärder

Åtgärder för att uppmuntra kapitalinvesteringar i utveckling av vattenbruk, beredning och saluföring av produkter från fisket och vattenbruket, samt för att hitta nya avsättningsmöjligheter på marknaden ger alternativ för dem som önskar lämna fångstsektorn samt skapar nya arbetstillfällen i områden som är beroende av fisket.

3.2. Åtgärder vidtagna inom ramen för de andra strukturfonderna

Eftersom upp till 80 % av områden som är beroende av fisket är belägna i mål 1- eller mål 2-områden¹⁰, får ekonomiskt stöd som programplanerats på regional nivå till stöd för produktiva investeringar, skapande av sysselsättning och yrkesutbildning användas till att stödja anställda inom fiskesektorn och i områden som är beroende av fisket. Med tanke på att de ekonomiska medlen från strukturfonderna för programperioden 2000-2006 inte kan ökas i syfte att lösa omstruktureringsproblemen inom fiskesektorn måste ökade medel inom ramen för ett visst program inom fiskesektorn beviljas på bekostnad av andra prioriteringar som redan godkänts av gemenskapen.

3.2.1. ERUF-stöd i mål 1- och mål 2-områden

Områden som är beroende av fisket har rätt till ekonomiskt stöd från strukturfonderna, antingen enligt mål 1, för att främja deras utveckling och strukturella anpassning, eller enligt mål 2, för att stödja deras ekonomiska och sociala omställning. ERUF är den fond som huvudsakligen bidrar till dessa mål genom åtgärder som stöd till små och medelstora företag och hantverk, telekommunikationsnät, multimodala transporter och tjänster, inklusive hamninfrastruktur. Inom ramen för ERUF har ett sammanlagt belopp på omkring 19,2 miljarder euro programmerats för denna typ av åtgärder för perioden 2000-2006 (12,8 miljarder euro för mål 1- och 6,4 miljarder euro för mål 2-områden - bilaga 2). Det kommer dock att vara upp till regionerna och medlemsstaterna själva att definiera de olika typer av åtgärder som skall vidtas under perioden samt att välja ut de enskilda projekten.

För att uppmuntra till en balanserad utveckling i områden där det ingår flera regioner stöder ERUF också genom initiativet Interreg III flera gränsöverskridande, transnationella och

¹⁰ Mål 2: medel till stöd för ekonomisk och social omställning i industri-, landsbygds- och stadsområden samt områden som är beroende av fisket, vilka står inför strukturella svårigheter.

interregionala samarbetsprojekt, varav en del inriktas på en integrerad förvaltning av kustområdena samt skydd av resurserna i Medelhavs- och Östersjöområdena.

3.2.2. *ESF-stöd i mål 2- och mål 3-områden*

Europeiska socialfonden (ESF) stöder anpassning och modernisering av politik och system för utbildning, fortbildning och sysselsättning. Den stöder och kompletterar den verksamhet som i medlemsstaterna riktas mot arbetsmarknaden och de mänskliga resurserna i strävan efter en europeisk sysselsättningsstrategi. ESF ger också genom gemenskapsinitiativet Equal stöd till olika transnationella projekt (huvudsakligen i Spanien, Frankrike, Italien och Portugal) som handlar om fortbildning och diversifiering inom fiske- och vattenbrukssektorn.

För programperioden 2000-2006 uppgår det totala ESF-stöd som beviljas regioner med områden som är beroende av fisket till omkring 5 miljarder euro (bilaga 3), varav de flesta är mål 1-områden (4,3 miljarder euro). I detta ingår inte mål 3-insatser som inte riktas mot en särskild sektor eller ett särskilt område som i första hand bör eller kan få ESF-stöd.

Vid en analys av möjligheterna att föra över ESF-resurser från hittills planerade insatser till ytterligare stöd till omstruktureringen av fiskesektorn, måste följande tre punkter rörande stödberättigande och programplanering beaktas. För det första måste ESF-insatser till stöd för utvecklingen av mänskliga resurser utformas inom ramen för den europeiska sysselsättningsstrategin och de årliga riktlinjerna för sysselsättningen, vilka inte på förhand prioriterar någon särskild sektor. För det andra ger ESF-insatser i allmänhet, och särskilt om det gäller mål 3-program, inte utrymme för ett förhandsurval av deltagare från en viss sektor. Och för det tredje beviljas ESF-beloppen för särskilda prioriteringar, med målet att uppnå strategiska mål som kommissionen och medlemsstaterna kommit överens om tillsammans. En överföring av ESF-insatser till stöd för fiskesektorn måste därför vara förenlig med den strategi för utveckling av mänskliga resurser som valts ut för ESF-stöd inom ramen för varje godkänd insats.

3.2.3. *EUGFJ-stöd till landsbygdsutveckling*

Stöd till landsbygdsutveckling i områden som är beroende av fisket, men som inte ingår i mål 1, ges genom garantisektionen vid EUGFJ¹¹. Här ges möjligheter till medfinansiering av ett brett sortiment åtgärder för landsbygdsutveckling som medlemsstaterna kan ta med i sina program för landsbygdsutveckling. Medlemsstaterna väljer själva på vilken geografisk nivå programplaneringen skall ske och det finns vissa möjligheter till nationella program som är landstäckande (landsbygden) medan andra kräver en starkt regionaliserad strategi.

Även om det är upp till medlemsstaten att välja åtgärder med hänsyn till sin situation och sina behov, omfattar de flesta program den rätta möjligheter som erbjuds i artikel 33 i landsbygdsutvecklingsförordningen för att främja anpassning och utveckling i områden på landsbygden. Artikel 33 omfattar en rad åtgärder som syftar till att främja en integrerad landsbygdsutveckling och en diversifiering av landsbygdens olika ekonomiområden, vilka kan vara av särskilt intresse för landsbygdsområden med omställningsproblem, inklusive kustregionerna.

¹¹ Rådets förordning (EG) nr 1257/1999 av den 17 maj 1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden och om ändring och upphävande av vissa förordningar. EGT L 160, 26.6.1999, s. 80.

Landsbygdsutvecklingsstöd till områden som är beroende av fisket och ligger i mål 1-områden ges genom utvecklingssektionen vid EUGFJ. I mål 1-områdena har åtgärderna för landsbygdsutveckling¹² integrerats i programmeringen av strukturfonderna, inklusive de åtgärder som erbjuds enligt artikel 33.

Även om alla åtgärder för landsbygdsutveckling kan anses gagna landsbygdens ekonomi (inklusive områden som är beroende av fisket), riktas åtgärderna i artikel 33 mot en bredare grupp aktörer i landsbygdsområdena. Enligt medlemsstaternas program (den del som medfinansieras av EU) uppgår de sammanlagda utgifter som planerats för perioden 2000-2006 till 50,4 miljarder euro (27,3 miljarder inom och 23,1 miljarder utanför mål 1-områden), medan de totala utgifter som planerats med stöd av artikel 33 uppgår till 11,4 miljarder euro (7,8 miljarder inom och 3,6 miljarder utanför mål 1-områden).

Dessutom kan gemenskapsinitiativet Leader+ användas i alla landsbygdsområden i EU och för sådan verksamhet för att främja nya lokala strategier för en hållbar utveckling som går utöver vad som är möjligt inom ramen för EUGFJ.

3.3. Grad av genomförande för dessa åtgärder

Medlemsstaterna har tydligen inte för avsikt att utnyttja de särskilda socio-ekonomiska åtgärderna enligt FFU i särskilt stor utsträckning. Vad gäller de övriga strukturfonderna ställs fiskerisektorn eller de regioner som är beroende av fisket bland annat inför den svårigheten att deras socio-ekonomiska tyngd är relativt liten, vilket gör att de inte får så mycket uppmärksamhet när medlemsstaterna utarbetar sina program för mål 1- och 2-områden eller för områden som omfattas av mål 3.

4. KOMPLETTERANDE ÅTGÄRDER PÅ KORTARE SIKT

4.1. Förslag som integrerats i GFP-reformen

Särskilda åtgärder planeras för fartyg och fiskare som påverkas av de fleråriga förvaltningsplanerna. Eftersom dessa åtgärder beskrivs närmare i meddelandet om reformen av den gemensamma fiskeripolitiken (Vägledande tidsplan), återges de endast i korthet nedan:

4.1.1. Ordning som uppmuntrar till att ta fartyg ur bruk

De fartyg som tvingas minska sin verksamhet med mer än 25 % enligt de fleråriga förvaltningsplanerna kommer att vara berättigade till en höjning med 20 % av FFU:s skrotningsbidrag¹³.

4.1.2. Skrotningsfond

Ett extra belopp på 32 miljoner euro kommer att finnas tillgängligt 2003 som ett komplement till FFU-bidragen för skrotning av fartyg inom ramen för de fleråriga förvaltningsplanerna.

¹² Med undantag för fyra så kallade kompletterande åtgärder: förtidspensionering för jordbrukare och jordbruksarbetare, stöd till jordbruk i mindre gynnade områden, miljöåtgärder inom jordbruket och beskogning av jordbruksmark. Dessa fyra åtgärder medfinansieras genom garantisektionen också i mål 1-områden.

¹³ Se kommissionens förslag KOM(2002) 190 slutlig, till vilket hänvisas i fotnot 5 (avsnitt 2.1.2).

4.1.3. Offentligt stöd för utrustning och modernisering av fiskefartyg

Offentligt stöd kommer att fortsätta att betalas ut för utrustning och modernisering av fiskefartyg, vilket också inkluderar ansträngningar att göra fisket mer selektivt, under förutsättning att det inte sker någon kapacitetsökning när det gäller tonnage eller maskinstyrka och att fiskeutrustningen inte blir mer effektiv.

4.1.4. Stöd till diversifiering av yrkesfiskarnas inkomstkällor

Den föreslagna ändringen av FFU-förordningen innebär en ändring av artikel 12 (socio-ekonomiska åtgärder) i syfte att betona att fiskare med minst 5 års erfarenhet kan få ej förnybara individuella kompensationsbetalningar för att diversifiera sin verksamhet samtidigt som de fortsätter att vara inblandade i fisket. Ändringen baseras på två förutsättningar: ett, att ett ekonomiskt stöd till fiskare som önskar diversifiera sin verksamhet samtidigt som de fortsätter att fiska på deltid eller på säsongsbasis kommer att uppmuntra dem att komplettera sina inkomster, och två, att det faktum att deras sammanlagda inkomst inte längre är helt beroende av fisket kommer att mildra om inte undanröja det negativa inflytandet från ordningarna för begränsning av fiskeansträngningen på denna inkomst.

4.2. Omprogrammering av de europeiska strukturfonderna

Eftersom insatser som finansieras genom strukturfonderna måste vara förenliga med gemenskapens politik¹⁴ och eftersom GFP-reformen innebär att vissa former av stöd till EU:s fiskeflottor inte längre kommer att vara tillåtet, kommer det att krävas en omprogrammering av FFU i syfte att så långt det är möjligt mildra de socio-ekonomiska effekterna av en minskad fiskeansträngning. Gemenskapens insatser kan emellertid endast komplettera eller bidra till motsvarande nationella insatser¹⁵, och initiativen till att ändra ekonomiska faktorer i eller inriktningen på ett visst program måste tas av programmets förvaltningsmyndighet, alternativt övervakningskommitté, på nationell eller regional nivå.

Omprogrammering av de övriga strukturfonderna kan också i viss utsträckning bidra till att mildra de socio-ekonomiska effekterna av den minskade fiskeansträngningen, särskilt i områden som är beroende av fisket. Verkningarna av en sådan omprogrammering kommer dock troligen att vara begränsade, eftersom medlemsstaterna redan kan ha gjort åtaganden för hur de programmerade medlen skall utnyttjas, eftersom befintliga anslag och strategiska beslut är baserade på behov och prioriteringar som inte är knutna till situationen för fiskeresurserna, och eftersom översynen efter halva tiden av strukturfonderna inte är avsedd att medföra en fullständig omläggning av programmen.

4.2.1. Medlemsstaternas syn på omprogrammeringen av FFU

Under de bilaterala samråden hade medlemsstaterna inget att invända mot principen om omprogrammering, men deras strategier skilde sig åt beroende på vilken hållning de intagit i förhållande till den föreslagna utfasningen av vissa typer av strukturstöd till fiskeflottan. Medlemsstater som är emot avskaffande vägrade omprogrammering, medan de övriga samtyckte till omprogrammering med prioritering av skrotningsbidrag och, om så behövs, socio-ekonomiska åtgärder.

¹⁴ Artikel 11 i rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna. EGT L 161, 26.6.1999, s. 1.

¹⁵ Artikel 8 i förordning (EG) nr 1260/1999.

Medlemsstaterna betonade också att omprogrammeringsbeslutet kommer att fattas med hänsyn till följande:

- Medel som redan tilldelats eller betalats ut när de fleråriga förvaltningsplanerna skall börja löpa, eftersom dessa kommer att vara avgörande för vilka medel som kommer att kunna omprogrammeras.
- Medel som redan programmerats för flottanpassning och socio-ekonomiska åtgärder.
- Resultatet av förhandlingarna om den föreslagna flottstödspolitiken.
- Flexibiliteten att kunna omprogrammera från andra delar (t.ex. vattenbruk, bearbetning) - i vetskap om att de flesta uttryckte klara reservationer på denna punkt.

4.2.2. Omprogrammering under FFU för att stödja flottanpassningar och sociala åtgärder

Avskaffandet av åtgärder i samband med överföring av fiskefartyg från och med 2003, samt av stödet till gemensamma företag och stödet för att bygga nya fartyg kommer, tillsammans med åtgärder för att inskränka moderniseringsstödet till vissa syften, att leda till att upp till 611 miljoner euro inte kan användas såsom planerats i programmen. Denna uppskattning är baserad på antagandet att en tredjedel av de belopp som programplanerats för överföring av fartyg och gemensamma företag under perioden 2000-2006 kommer att ha utnyttjats före årsslutet 2002. Detta skulle innebära att 151,1 miljoner euro blir tillgängliga när överföring av fiskefartyg och gemensamma företag inte längre är stödberättigande. I antagandet ingår också att en tredjedel av de belopp som programmerats för stöd för att bygga nya fartyg under perioden 2002-2006 skall ha utnyttjats vid årsslutet 2002, medan modernisering skall fortsätta att berättiga till stöd, men under särskilda villkor. Därmed uppskattas 60,6 miljoner euro från byggnations- och moderniseringsdelen kunna omfördelas till andra delar.

Eftersom all omprogrammering måste ske på nationell nivå och inte på övergripande FFU-nivå, kommer de medel som för närvarande finns tillgängliga för de enskilda medlemsstaterna inte upp till det totala belopp på 611 miljoner som beräknats rent teoretiskt.

Medlemsstaterna uppmanas att avsätta de medel som blir tillgängliga i och med den föreslagna GFP-reformen för socio-ekonomiska åtgärder eftersom de belopp som hittills programmerats förblir begränsade (3 % av FFU totalt). Detta kommer dock att vara avhängigt deras vilja att skapa ordningar för förtidspensionering och arbetslöshet särskilt avsedda för fiskerisektorn, en möjlighet som hittills har avfärdats av de flesta medlemsstater, vilka inte har planerat att avsätta några medel i detta syfte (Danmark, Tyskland, Förenade kungariket).

4.2.3. Andra strukturfonder

Medlemsstater som lider av de socio-ekonomiska konsekvenserna av de omfattande minskningarna av fiskeansträngningen inom ramen för GFP-reformen har möjlighet att omprogrammera strukturstödet enligt målen 1, 2 och 3. Detta kan göras samtidigt med översynen efter halva tiden av strukturfondsåtgärder som planerats till slutet av 2003 eller början av 2004. Som förberedelse till denna översyn genomför de nationella förvaltningsmyndigheterna en utvärdering efter halva tiden som särskilt syftar till en analys av om prioriteringarna för det utbetalda stödet är relevanta, med hänsyn till det socio-ekonomiska sammanhanget och till risker respektive potential i fråga om de regioner och sektorer som är inblandade. När utvärderingen har färdigställts kommer det att vara upp till regionerna och medlemsstaterna att föreslå lämpliga ändringar av de prioriteringar som finns.

Det borde också vara möjligt att kartlägga områden som ännu inte täcks av mål 1 eller 2 och som kommer att kräva särskilt stöd, för att sedan ta upp dem under mål 2. Ramförordningen för strukturfonderna¹⁶ ger möjlighet att ändra mål 2-områdena inom ramen för översynen efter halva tiden, under förutsättning att detta inte leder till en ökning av den befolkning i medlemsstaten som omfattas.

5. YTTERLIGARE MÖJLIGHETER PÅ LÅNG SIKT

5.1. Bättre samverkan mellan strukturfonderna för att främja socio-ekonomisk utveckling i områden som är beroende av fisket

Möjligheterna att använda FFU i dess nuvarande form i syfte att främja utvecklingen av alternativa verksamheter är begränsad, eftersom fonden inte kan användas för verksamhet utanför fiskesektorn. Det blir svårt att hinna med att före nästa programperiod (2007-2014) bredda FFU-förordningen så att den också kan användas utanför fiskesektorn, för att minska kustsamhällenas beroende av denna. Under tiden är det lämpligt att främja en bättre dialog mellan de nationella och/eller regionala myndigheter/ministerier som förvaltar strukturfonderna, i syfte att skapa en bättre samverkan fonderna emellan så att fonderna ger maximal effekt och alla sektorer med behov kan dra nytta av de olika åtgärder som fonderna erbjuder.

5.2. Särskilda åtgärder för småskaligt fiske

Det småskaliga fisket, som kan definieras som sådant fiske som bedrivs av fartyg med en total längd under 12 m som inte använder släpredskap, förtjänar att tas i särskilt beaktande, eftersom det står för 75 % av totala antalet fiskefartyg i EU (77 % om vi räknar med fartyg som använder släpredskap) och 44 % av sysselsättningen inom fångstsektorn (50 % om vi räknar med fartyg som använder släpredskap), medan deras bidrag till den totala fångsten ligger på 20 %.

Det ekonomiska stödet till det småskaliga fisket har inte fått önskade effekter när det gäller att skydda sektorn. Tvärtom har andelen småskaligt fiske inom flottorna minskat konstant under åren.

Eftersom konkurrensen med större och effektivare fartyg är ett av de största problemen, kan medlemsstaterna hjälpa till att effektivt skydda det småskaliga fisket genom andra åtgärder än ekonomiskt stöd, såsom att ge flottor som bedriver småskaligt fiske ensamrätt till vissa kustområden (t.ex. zonen på 12 nautiska mil) eller förbehålla dem en viss del av den nationella andelen av den fiskeansträngning som tilldelats medlemsstaten genom de fleråriga förvaltningsplanerna.

För att upprätthålla sysselsättningen i kustområden samt mildra de socio-ekonomiska följderna av de fleråriga förvaltningsplanerna i de kustområden som är mest beroende av fisket, kan strukturstödordningen också anpassas till de småskaliga kustflottornas behov.

¹⁶ Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna. EGT L 161, 26.6.1999, s. 1.

5.3. Förbättring av sektorns image

Sektorn behöver en bättre image, så att den blir mer attraktiv för yngre människor. Initiativ kan tas till att anpassa utbildningen till nya krav med hänsyn till säkerhet, miljöfrågor, företagsförvaltning m.m.

Den sociala dialogen bör också stärkas i syfte att förbättra den sociala miljön kring fisket och den bör leda till en begränsning av problemet med att unga människor tenderar att lämna sektorn bara några år efter att ha börjat arbeta inom den, på grund av de hårda arbetsvillkoren. Kommissionen kommer att uppmana arbetsmarknadens parter, särskilt dialogkommittén för fiskesektorn ("Maritime Fisheries Committee of Sectoral Dialogue") att överväga åtgärder i syfte att förbättra levnads- och arbetsvillkoren inom fiskesektorn. Kommissionen kommer att med förbättrade levnads- och arbetsvillkor inom fiskesektorn i åtanke se över den lagstiftning som för närvarande gäller, för att sedan kunna lägga fram förslag rörande bättre arbetsvillkor och socialt skydd, eftersom fisket fortfarande är ett av de farligaste yrkena med betydligt högre olyckstal än resten av primärsektorn. När så behövs kommer kommissionen att lägga fram förslag till förbättringar av relevanta delar av lagstiftningen.

Eftersom reformen av den gemensamma fiskeripolitiken omfattar utfasning av strukturstöden för förnyelse av flottan med en åtföljande ökning av skrotningsbidragen, kommer priset på ett bra begagnat fartyg troligen att öka. Ytterligare åtgärder kan tänkas i syfte att underlätta förvärv av det första fartyget, inte enbart för unga fiskare, men också för fiskare som önskar gå över från djuphavsfiske till mer kustnära fiske. Särskilda kompensationsåtgärder skulle vara en tydlig signal till unga fiskare att de en dag kanske kommer att kunna starta sitt eget fiskeföretag.

Det som skulle bidra mest till att förbättra sektorns image är dock åtgärder som ökar inkomstmöjligheterna från fisket, vilket först och främst är avhängigt en ökning av mängderna resurser och en minskning av konkurrensen mellan flottor som fiskar dessa resurser.

5.4. En större roll för kvinnorna

En större roll för kvinnorna och ett bättre erkännande av den skulle vara välkommet inom fiskesektorn och inom arbetet med att främja en hållbar utveckling i kustområdena. Särskild uppmärksamhet vad gäller yrkesutbildning inom fiskesektorn bör ägnas kvinnor som arbetar med eller som önskar börja arbeta med bokföring eller företagsdrift (t.ex. management, marknadsföring, försäljning, affärsplanering, räkenskaper och bokföring, anställningsregler och skattefrågor, sjösäkerhet, miljö- och resursförvaltning m.m.). Stöd kan också riktas till kvinnor som vill öka mervärdet för produktionen (t.ex. kvalitetskontroll, moderna beredningsmetoder, rättsliga och lagstadgade bestämmelser rörande hälsa, osv.). Slutligen kan stöd ges till kvinnor som önskar arbeta med alternativa ekonomiska verksamheter, vare sig det sker på kontinuerlig basis eller ej.

I januari 2003 kommer kommissionen att arrangera en konferens om kvinnornas roll inom fiskesektorn, så att kvinnor får möjlighet att utbyta erfarenheter och tankar kring arbetsmetoder samt för uppslag vad gäller åtgärder som skulle kunna öka kvinnornas roll inom fiskesektorn och i områden som är beroende av fisket, särskilt när det gäller att främja ett hållbart fiske.

5.5. Bättre utvärdering och övervakning av kustsamhällenas beroende av fisket

Det finns ett behov av bättre metoder för att utvärdera i hur hög grad kustområdena är beroende av fisket och för att bedöma effekterna av alternativa förvaltningsordningar och åtgärder på deras ekonomi. Det är också nödvändigt att mäta i hur hög grad fiske och vattenbruk bidrar till att skapa sysselsättning och välfärd regionalt och lokalt.

I början av 2000 avslutades en serie på 22 regionala studier¹⁷ som hade som mål att ge en detaljerad utvärdering av sysselsättningen och beroendet av fisket i Europas regioner. Samtidigt utfördes en samordnande och konsoliderande studie, som bland annat omfattade kvantifiering, beskrivning och undersökning av utvecklingen när det gäller sysselsättning och beroende inom fiskesektorn sedan 1990. Dessa studier uppdaterade en tidigare liknande analys som genomfördes under tidigt 1990-tal.

För närvarande pågår ett forskningsprojekt som syftar till att utvärdera och finslipa de metoder som används för regionala socio-ekonomiska studier, samt för att definiera nya verktyg och modeller för att utvärdera hur fiske och vattenbruk bidrar till den regionala utvecklingen. En metodologisk studie för att fastställa de socio-ekonomiska indikatorer som kan användas för att bestämma en fiskesektor relativa betydelse i de regioner och områden som är mest beroende av fisket pågår och bör också vara avslutad före slutet av 2002. Dessa metodologiska aspekter kommer att användas för en kommande och förbättrad utvärdering av kustsamhällenas beroende av fisket.

5.6. En strategi för en hållbar utveckling för kusterna

Hittills har det utsagda målet med omstruktureringen av flottan varit att främja specialisering och intensifiering av yrkesfiskarnas verksamhet. En alternativ strategi kan vara att uppmuntra till diversifiering av denna verksamhet. Detta kan ske genom att fisket på deltid eller en viss del av året kombineras med annan ekonomisk verksamhet.

Diversifiering utanför fiskerieringen kan också uppmuntras i syfte att skapa sysselsättning för fiskare som vill lämna fångstsektorn utan att behöva flytta från sin kustregion. Det finns dock mycket som verkar begränsande på diversifieringen, bland annat kravet på att iaktta nya regelverk (t.ex. på området säkerhet och hälsa) liksom det finns sociala och kulturella begränsningar eftersom fiskaryrket och den livsstil som det medför kräver och främjar en typ av personliga egenskaper som kanske inte är så väl lämpade för annan ekonomisk verksamhet. Denna typ av begränsningar måste beaktas vid utarbetandet av en strategi för att öka fiskerieringens bidrag till en hållbar utveckling i kustområdena.

Med tanke på den strategi som fiskerieringen ingår i kan man inte säga den är isolerad, såsom angavs i EU:s demonstrationsprogram om integrerad förvaltning av kustområden¹⁸. Vad som behövs är i stället en integrerad taktik som inbegriper alla betydande sektorer, administrationsnivåer och intressenter enligt de principer som anges i EU:s rekommendation¹⁹ om en integrerad förvaltning av kustområdena. En diskussion kring framtiden för

¹⁷ En detaljerad redogörelse för de metoder som tillämpats och huvudresultaten av studierna finns tillsammans med en fullständig databas tillgängliga på http://europa.eu.int/comm/fisheries/doc_et_publ/liste_publi/dgfl.html.

¹⁸ Kommissionens meddelande "Integrerad förvaltning av kustområden: en gemenskapsstrategi", KOM(2000)547, 27.9.2000.

¹⁹ Europaparlamentets och rådet rekommendation av den 31 maj 2002 om genomförandet av en integrerad förvaltning av kustområden i Europa, 200/413/EG, L 148, 6.6.2002, s. 24.

strukturpolitiken inom fiskesektorn (efter 2006) bör inledas mot bakgrund av detta, till exempel inom ramen för en konferens som kommer att arrangeras i början av 2004.

6. SLUTSATS

Bilaterala samråd med medlemsstaterna har bekräftat att den beräkning av sysselsättningsförlusterna som kommissionen gjort i syfte att få en uppfattning om de ekonomiska behov som kan uppstå till följd av reformen av den gemensamma fiskeripolitiken, endast skall betraktas som en teoretisk bedömning grundad på ett flertal antaganden. Under samråden betonades att det antal arbetstillfällen som sannolikt kommer att beröras av GFP-reformen inom fiskesektorn är avhängigt sådana faktorer som resultaten av förhandlingarna om flottstödspolitiken, medlemsstaternas politik när det gäller att fördela begränsningarna av fiskeansträngningen nationellt, den ökade arbetskraftsbrist som konstateras inom fångstsektorn i de flesta medlemsstater samt sysselsättningsmöjligheter inom andra sektorer. Medlemsstaterna bekräftade därmed att det på detta stadium inte är möjligt att göra en mer realistisk och tillförlitlig uppskattning av sysselsättningsförlusterna och att den beräkning som gjorts av kommissionen bör betraktas som ett maximum som med all sannolikhet inte kommer att uppnås.

Under dessa förutsättningar bör alla former av ytterligare ekonomiskt stöd tas i beaktande framför allt inom ramen för de strukturfonder som finns, särskilt FFU. Medlemsstaterna har bekräftat att de är beredda att omprogrammera, men understryker att all omprogrammering i hög grad kommer att vara avhängig resultaten av förhandlingarna om flottstödspolitiken och de nationella beslut som ännu inte fattas när det gäller fördelningen av begränsningarna av fiskeansträngningen samt möjligheterna att utnyttja de socio-ekonomiska åtgärderna på en bredare basis, om de blir nödvändiga.

Även om mycket av debatten om de sannolika följderna av en ändrad flottstödspolitik har fokuserats på de negativa följderna, bör det understrykas att vissa av dem faktiskt kan komma att visa sig vara positiva för andra intresseområden som påverkas. Om det uppmuntras till skrotning av äldre mindre vinstbringande fartyg samtidigt som stödet till förnyelse av flottan avskaffas, kan detta till exempel leda till en prisökning för begagnade fartyg. Detta kan betraktas antingen som en negativ följd för framtida fartygsägare eller som positivt för fartygsägare som önskar dra sig tillbaka. Förbättrade ekonomiska villkor i samband med att ett fartyg tas ur bruk kan faktiskt uppmuntra fartygsägare som önskar gå i pension till att dra sig tillbaka tidigare än vad de planerat, vilket leder till en minskning av fiskeansträngningen som gagnar hela fiskesektorn.

Inte heller om man väger de positiva och negativa socio-ekonomiska konsekvenserna av minskningar av fiskeansträngningen inom ramen för de fleråriga förvaltningsplanerna mot varandra går det att tvivla på det faktum att ett uppskjutande av de åtgärder som krävs på grund av det nuvarande överfisket av gemensamma fiskeresurser kommer att leda till långt större sociala kostnader. Ett förhållande skulle i detta skede endast garantera en fortsatt tillbakagång för de gemensamma fiskeresurserna och sannolikt ett sammanbrott för de mest hotade bestånden. Detta skulle leda till dålig ekonomisk avkastning för ett ännu större antal fiskefartyg, konkurs för fartygsaktörer som inte klarar avbetalningarna på sina lån, särskilt ägarna till de modernaste och dyraste fartygen, fortsatta och troligtvis ökande sysselsättningsförluster inom fångstsektorn. När EU väl står redo att anta de program för att minska ansträngningen som krävs, kommer det att vara oundvikligt att införa mer radikala åtgärder, vilket också innebär fullständigt upphörande med de fisken där målarterna har kollapsat. Erfarenheterna av sammanbrottet för sillfisket i Nordsjön under sent sjuttital och

på senare tid torskfiskets sammanbrott vid Newfoundland bör kunna tjäna som påminnelser om allvaret hos den kris som väntar.

FFU 2000-2006 (miljoner euro) Preliminära siffror																				Bilaga 1	
Medlemsstater	Totalt	%	Skrotning	Export av fartyg	Gemensamma företag	Nya fartygbyggen	Modernisering av fartyg	Vattenbruk: utöka kapaciteten	Vattenbruk: Modernisering	Uträttning i fiskeshamar	Beredning och saluföring	Inlandsfiske	Småskaligt kustfiske	Socio-economic åtgärder	Marknadsföring	Sjöö till producentorganisationer	Tillfälligt upphörande med flaket	Imoväxva åtgärder	Tekniskt stöd	Icke specificerade åtgärder	
Belgien	37,040	1%	0,0	0,0	0,0	3,7	6,0	0,2	4,5	1,9	10,1	0,0	0,2	0,3	2,8	3,7	0,8	1,7	1,3	0,0	
Danmark	204,500	6%	16,8	0,0	0,0	30,3	40,3	0,8	10,6	36,2	35,3	0,0	1,4	0,0	5,4	4,0	1,6	18,3	3,8	0,0	
Tyskland	216,478	6%	6,7	0,6	0,6	16,2	15,8	2,5	30,6	33,9	82,6	1,0	2,4	0,0	6,9	7,3	0,0	8,1	1,4	0,0	
Grekland	211,100	6%	45,2	0,8	2,8	17,1	15,2	2,1	36,7	6,2	39,1	0,7	0,5	18,4	10,8	4,0	0,6	4,8	6,1	0,0	
Spanien	1712,100	46%	126,4	12,6	181,0	369,8	103,2	29,0	118,1	75,0	281,0	0,0	25,8	64,3	77,3	62,1	117,7	37,5	31,3	0,0	
Frankrike	274,481	7%	29,4	1,5	5,0	34,0	20,1	3,6	19,0	13,2	58,1	1,5	1,5	9,5	14,7	34,7	3,5	1,2	1,9	22,1	
Irland	70,500	2%	4,8	0,0	0,0	11,7	11,7	0,0	25,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,7	
Italien	385,923	10%	104,5	0,0	11,6	19,2	28,8	20,1	37,7	39,1	37,5	1,1	11,1	4,9	22,7	27,3	1,6	5,9	9,0	3,9	
Nederländerna	38,100	1%	13,3	0,0	0,0	0,0	6,9	0,0	0,5	0,0	3,0	0,3	0,0	1,0	1,8	6,1	1,3	2,6	1,3	0,0	
Österrike	5,026	0%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,2	0,0	1,6	0,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	
Portugal	217,694	6%	19,2	1,2	8,2	36,2	8,5	9,7	12,9	34,6	30,3	0,0	3,0	6,6	3,6	5,5	15,2	14,4	5,6	3,2	
Finland	38,953	1%	2,5	0,0	0,0	1,0	2,1	1,0	3,8	5,5	11,2	1,4	0,7	0,6	3,2	3,4	0,2	1,7	0,7	0,0	
Sverige	74,067	2%	5,6	0,6	0,0	8,3	8,7	1,0	4,0	5,0	15,0	0,5	2,5	1,0	2,0	4,1	1,0	2,2	2,2	10,3	
Förenade kungariket	215,618	6%	63,0	0,0	0,2	1,1	17,4	0,0	20,2	29,8	47,4	0,0	1,1	0,0	4,9	21,0	0,0	4,9	4,6	0,0	
Totalt FFU	3701,580	100%	437,3	17,2	209,5	548,7	284,6	69,9	326,5	280,3	652,1	6,7	50,1	106,6	156,3	183,0	143,4	103,4	69,1	57,0	

Stödbelopp inom ramen för ERUF som kan komma att knytas sektorer inom fisket och infrastruktur i hamnar (2000-2006) (miljoner euro)

Rubrik	Mål 1	Mål 2
Fiske : åtgärder som finansieras genom andra fonder	78,60	4,50
Stöd till SMF samt hantverkssektorn	10 107,20	5 846,40
Transportinfrastruktur : hamnar	1 182,11	215,87
Transportinfrastruktur: transporter	829,19	189,15
Infrastruktur för telekommunikationer	589,68	157,43
Summa ERUF = 19 200	12 786,78	6 413,35

Anmärkning: I tabellen ovan anges de huvudåtgärder som sannolikt kommer att gagna regioner som är beroende av fisket. Uppgifterna gäller det sammanlagda ERUF-stödet till regioner som är stödberättigade enligt mål 1 och 2 för hela programperioden 2000-2006. Valet av åtgärdstyp har skett med hänsyn till åtgärdernas anknytning till sektorer eller hamninfrastruktur. Uppgifterna kommer från de programkomplement som mottogs i början av perioden. De skall inte betraktas som anslag särskilt tillgängliga för områden som är beroende av fisket.

Belopp inom ramen för ESF som beräknas kunna avsättas för regioner där det ingår kustområden (2000-2006) (miljoner euro)

	Mål 1	Mål 2	Mål 3
Österrike			
Belgien ¹		2,52	
Danmark ²		52,29	
Finland ³	89,38	110,20	
Frankrike ⁴	841,36	512,20	
Tyskland ⁵			
Grekland ⁶	423,99		
Irland			
Italien ⁷	1 030,01		
Nederländerna			
Portugal ⁸	897,42		
Spanien ⁹	889,57		181,19
Sverige ¹⁰	78,90	52,70	
Förenade kungariket			
Summa ESF= 5 170,73	4 259, 63	729,91	181,19

Anmärkning: Denna tabell ger en översikt över ESF-medel som avsatts för utveckling av mänskliga resurser i kustområden och/eller i anknytning till fiskesektorn. Eftersom insatser enligt mål 3 i normala fall inte avser någon särskild sektor, har man prioriterat en kartläggning av ESF-insatser i kustområden inom ramen för de regionala programmen enligt mål 1 och 2. De sifferuppgifter som ges här skall betraktas med förbehåll: de tar inte hänsyn till det nuvarande läget vad gäller genomförandet av programmen eller de åtaganden som medlemsstaterna redan kan ha gjort i fråga om det framtida utnyttjandet av ESF-medlen, vidare är de inte enhetliga och alltså inte jämförbara medlemsstater eller regioner emellan.

- ¹ Mål 2 : sammanlagda ESF-medel avsatta för mål 2-regioner som inbegriper kustområden.
² Mål 2 : sammanlagda ESF-medel avsedda för regioner som inbegriper kustområden.
³ Mål 1 och 2 : sammanlagda ESF-medel avsedda för regioner som inbegriper kustområden.
⁴ Mål 1 : sammanlagda ESF-medel, Mål 2 : sammanlagda ESF-medel avsatta för 10 kustregioner.
⁵ Regionen Mecklenburg-Vorpommern har inga särskilda åtgärder knutna till fiskesektorn.
⁶ Mål 1: sammanlagda ESF-medel för alla övergripande åtgärder i regioner som inbegriper kustområden.
⁷ Mål 1 och 3 : sammanlagda ESF-medel för övergripande åtgärder i regioner som inbegriper kustområden.
⁸ Mål 1: sammanlagda ESF-medel för övergripande åtgärder i regioner som inbegriper kustområden.
⁹ Mål 1 : uppskattning av ESF-medel som kan avsättas för regioner som inbegriper kustområden (Andalusien, Asturien, Kanarieöarna, Galicien, Kantabrien, Ceuta och Melilla), Mål 3: (Baskien). Följande prioriteringar avses: integrering av arbetslösa, integrering av kvinnor på arbetsmarknaden, stöd till lokala sysselsättningsinitiativ, ökning av anställbarheten och initiativandan.
¹⁰ Mål 1 och 2 : sammanlagda ESF-medel avsatta för regioner som inbegriper kustområden.